

УДК 37.016
ББК 74.26
К64

Серія «Мій конспект»
Заснована 2008 року

Коновалова М. В.
К64 Зарубіжна література. 8 клас (за підручником В. В. Паращич, Г. Є. Фефілової) / М. В. Коновалова, В. В. Паращич, Г. Є. Фефілова. — Х. : Вид. група «Основа», 2016. — 144 с. : іл., табл. — (Серія «Мій конспект»).

ISBN 978-617-00-2740-5.

Посібник серії «Мій конспект» створений з метою надання допомоги вчителю під час підготовки та проведення уроків. Автори пропонують базову основу конспектів уроків зарубіжної літератури на відривних аркушах та орієнтовний календарно-тематичний план за новою програмою Міністерства освіти. Узявши за основу це видання, учитель може створити власний конспект уроку.

Для вчителів зарубіжної літератури загальноосвітніх навчальних закладів, викладачів коледжів, студентів.

УДК 37.016
ББК 74.26

ISBN 978-617-00-2740-5

© Коновалова М. В., Паращич В. В., Фефілова Г. Є., 2016
© Корягін В. О., макет обкладинки, 2016
© ТОВ «Видавнича група «Основа»», 2016

ЗМІСТ

ПЕРЕДМОВА	2	II СЕМЕСТР	71
КАЛЕНДАРНО-ТЕМАТИЧНЕ ПЛАНУВАННЯ	2	Відродження	71
I СЕМЕСТР	5	Уроки 34–35	71
Вступ	5	Урок 36	75
Урок 1	5	Урок 37	77
Урок 2	7	Урок 38	79
Урок 3	9	Урок 39	81
Урок 4	11	Урок 40	83
Урок 5	13	Урок 41	85
Урок 6	15	Урок 42	87
Урок 7	17	Урок 43	89
Урок 8	19	Урок 44	91
Урок 9	21	Урок 45	93
Урок 10	23	Урок 46	95
Урок 11	25	Урок 47	97
Античність	27	Урок 48	99
Урок 12	27	Бароко і класицизм	101
Урок 13	29	Урок 49	101
Урок 14	31	Урок 50	103
Урок 15	33	Урок 51	105
Урок 16	35	Урок 52	107
Урок 17	37	Урок 53	109
Урок 18	39	Урок 54	111
Урок 19	41	Урок 55	113
Урок 20	43	Урок 56	115
Урок 21	45	Урок 57	117
Урок 22	47	Урок 58	119
Урок 23	49	Урок 59	121
Урок 24	51	Література XX–XXI ст. У пошуках себе і високого польоту	123
Середньовіччя	53	Урок 60	123
Урок 25	53	Урок 61	125
Урок 26	55	Урок 62	127
Урок 27	57	Урок 63	129
Урок 28	59	Урок 64	131
Урок 29	61	Урок 65	133
Урок 30	63	Урок 66	135
Урок 31	65	Урок 67	137
Урок 32	67	Урок 68	139
Урок 33	69	Уроки 69–70	141
		ЛІТЕРАТУРА. ІНТЕРНЕТ-РЕСУРСИ	144

ПЕРЕДМОВА

Книжка, яку ви тримаєте в руках, — плід творчої напруженої праці багатьох людей: авторів, редактора, коректора, верстальника, дизайнера, друкарів та інших працівників. Посібник серії «Мій конспект» створений з метою надання допомоги вчителю під час підготовки та проведення уроків. Автори пропонують базову основу конспектів уроків зарубіжної літератури на відривних аркушах та орієнтовний календарно-тематичний план за підручником Паращич В. В., Фефілової Г. Є. «Зарубіжна література. 8 клас. Підручник для загальноосвітніх навчальних закладів». Посібник містить календарно-тематичне планування, розробки поточних уроків, контрольних робіт, уроків розвитку зв'язного мовлення, уроків-ігор та уроків — творчих проєктів, різноманітні інтерактивні вправи, проблемні запитання та інші «цікавинки», допомагає раціонально розподілити час вивчення художніх текстів. Але головна привабливість цієї методичної розробки — у технічному вирішенні: є можливість роздрукувати текст уроку, внести свої зміни, доповнення, творчі знахідки (можна й просто на вільних рядках дописати потрібні уточнення). До переваг належить і те, що аркуш легко виїняти з книжки. Узявши за основу це видання, учитель може створити власний конспект уроку.

КАЛЕНДАРНО-ТЕМАТИЧНЕ ПЛАНУВАННЯ

За програмою «Зарубіжна література. 5–9 класи» (навчальна програма для загальноосвітніх навчальних закладів (керівник авторського колективу О. М. Ніколенко, ВД «Освіта», Наказ МОН України від 06.06.2012 № 664 зі змінами 2015 р.)

№	Дата	Тема уроку	Примітка
I СЕМЕСТР			
<i>Вступ</i>			
1		Література і культура. Роди літератури (епос, лірика, драма), їхні характерні ознаки. Літературний процес	
2		Основні літературні епохи, напрями, течії, специфіка їхнього розвитку в різних країнах	
3		Загальнокультурне значення священних книг народів світу, найвідоміші з них. Священні книги як вихідна основа світових релігій, етичних уявлень, мистецтва різних народів	
4		Веди (<i>огляд</i>). Веди як пам'ятка індоєвропейської словесності II–I тис. до н. е. Образи ведійської міфології. Космогонічні міфи Вед	
5		Біблія. Старий Заповіт. Новий Заповіт. Біблія як основа двох релігій — юдейської і християнської. Зв'язок Біблії з історією та міфологією. Структура Біблії, її складники. Ключові ідеї та образи Старого і Нового Заповітів	
6		Біблія. Старий Заповіт. Міфи «Створення світу», «Каїн і Авель». Морально-філософський зміст біблійних сюжетів і образів	
7		Біблія. Старий Заповіт. Десять заповідей. Презентація творчо-дослідницького культурологічного проєкту	
8		Біблія. Новий Заповіт (Євангеліє — 2–3 розділи за вибором учителя). Морально-філософський зміст біблійних сюжетів і образів	
9		Позакласне читання. Оса Ган Шведер. «Сни шовкопряда»	
10		Коран (<i>огляд</i>). Коран — головна книга ісламу. Побудова Корану, охоплення в ньому різних сфер людського життя	
11		<i>Контрольна робота</i> за темами «Вступ», «Священні книги людства як пам'ятки культури і джерело літератури»	
<i>Античність</i>			
12		Поняття про античність, її хронологічні межі. Основні етапи, роди і жанри античної літератури	
13		Міфи Троянського циклу. Троя. Паріс викрадає Єлену. Облога Трої. Відображення історичних подій у міфах Троянського циклу. Ключові образи циклу. Міфологічні символи (яблуко розбрату та ін.)	
14		Міфи Троянського циклу. Облога Трої. Смерть Ахілла. Троянський кінь. Відображення історичних подій у міфах Троянського циклу. Ключові образи циклу. Міфологічні символи (троянський кінь та ін.)	
15		Гомер та його значення в історії розвитку європейських літератур. Міфологічна основа гомерівського епосу	
16		Гомер. «Іліада». «Двобій Ахілла і Гектора» (пісня 22, вірші 140–410). Образи Ахілла і Гектора	
17		Гомер. «Іліада». «Пріам у Ахілла» (пісня 24, вірші 470–670). Катарсис	
18		Особливості розвитку і види лірики в Давній Греції. Тіртеї (VII ст. до н. е.). «Добре вмирати тому...». Ідея захисту рідної країни в елегії. Античний ідеал героя. Авторська позиція	

№	Дата	Тема уроку	Примітка
19		Сафо (VII–VI ст. до н. е.). «До Афродіти» («Барвношатна владарко, Афродіто...»). Звернення у вірші до Афродіти — богині кохання. Образ ліричної героїні, глибина її почуттів і переживань	
20		Давньогрецький театр, його характерні особливості, роль в античному суспільстві. Основні жанри давньогрецької драми — трагедія і комедія. Есхіл (бл. 525 — бл. 456 рр. до н. е.). «Прометей закутий». Значення творчості Есхіла для розвитку європейської драми і театру. Утілення міфу про Прометея у трагедії «Прометей закутий». Основний конфлікт трагедії. «Дари» Прометея людству. Ідеї служіння, самопожертви, свободи	
21		Публій Вергілій Марон (70–19 рр. до н. е.). «Енеїда» (огляд, 1–2 уривки за вибором учителя). Зв’язок твору з гомерівським епосом, міфологією. Ідея громадського служіння, утвердження величі держави. Образ Енея та його значення в композиції твору	
22		Квінт Горацій Флакк (65–8 рр. до н. е.). «До Мельпомени» («Мій пам’ятник стоїть...»). Тема мистецтва і призначення митця у творі. Пам’ятник як символ вічності поезії. Розуміння автором значення свого доробку	
23		Публій Овідій Назон (43 р. до н. е. — бл. 18 р. н. е.). «Сумні елегії» («Життя поета» (IV, 10)). Життя та творчість поета. Міфологічний і філософський зміст поеми «Метаморфози» (огляд). Конфлікт митця з владою, трагедія вигнання і сум за батьківщиною у «Сумних елегіях». Образ відторгненого поета. Любов до вітчизни як провідна ідея твору (в межах циклу «Сумні елегії»). Вплив античності на розвиток світової літератури й культури	
24		<i>Контрольна робота за темою «Античність»</i>	
Середньовіччя			
25		Середньовіччя як доба, її хронологічні межі й специфічні ознаки в історії європейських і східних літератур. Вплив релігії, філософії на літературу і культуру в добу Середньовіччя. Основні жанри середньовічної літератури на Заході й Сході	
26		Особливості розвитку китайської лірики епохи Тан. Лі Бо (701–762). «Печаль на яшмовому ґанку», «Призахідне сонце навіює думки про гори», «Сосна біля південної галереї» (1-2 за вибором учителя). Основні теми та мотиви лірики митця. Вплив даосизму на його світогляд. Своєрідність пейзажів Лі Бо, утілення в них краси природи і духовного життя	
27		Ду Фу (712–770). «Пісня про хліб і шовк», «Весняний краєвид», «Подорожуючи, вночі описую почуття» (1–2 за вибором учителя). Зв’язок поезії Ду Фу з історичною реальністю. Вплив конфуціанства на його світогляд. Національні образи, символи в ліриці митця. Образ ліричного героя, його сприйняття життя і природи, почуття, мрії, ідеали, дума про батьківщину	
28		Золота доба персько-таджицької лірики, її характерні особливості, видатні представники. Омар Хайям (бл. 1048–після 1122). Рубаї. Лаконізм і місткість жанру рубаї	
29		Омар Хайям. Рубаї. Основні теми й мотиви творчості Омара Хайяма	
30		Література середньовічної Європи: основні тенденції та жанрово-тематичне розмаїття. «Пісня про Роланда» (X ст.) (2–3 розділи за вибором учителя). Історична основа твору й поетичне переосмислення в ньому реальних подій.	
31		«Пісня про Роланда» (X ст.) (2–3 розділи за вибором учителя). Патріотичні ідеї в «Пісні про Роланда». Образна система (Роланд, Ганелон, Карл та ін.). Елементи фольклору. Особливості поетичної мови твору	
32		Аліґ’єрі Данте (1265–1321). Сонет 11 («В своїх очах вона несе кохання...»). Данте як ключова постать італійського Середньовіччя і переходу до Відродження. Загальна характеристика його творчості. Утілення в сонеті 11 Данте краси високого почуття кохання	
33		<i>Контрольна робота за темою «Література Середньовіччя»</i>	
II СЕМЕСТР			
Відродження			
34–35		Епоха Відродження (Ренесансу) в Європі. Гуманізм. Культ античності. Характерні ознаки ренесансної культури і літератури	
36		Мистецтво доби Ренесансу. <i>Розвиток мовлення</i>	
37		Франческо Петрарка (1304–1374). Сонет № 61. Історія кохання в сонетах Ф. Петрарки. Образ ліричного героя та героїні	
38		Франческо Петрарка (1304–1374). Сонет № 132. Втілення гуманістичних ідеалів у поезії митця. Структура сонетів Ф. Петрарки	
39		Вільям Шекспір (1564–1616). Сонет № 66. Виняткова роль В. Шекспіра в розвитку англійської національної літератури та світового мистецтва	

№	Дата	Тема уроку	Примітка
40		Вільям Шекспір. Сонети № 116, 130. Основні теми сонетів В. Шекспіра — кохання до Смаглявої леді, дружба. Відображення внутрішнього світу ренесансної людини (описи природи, змалювання сили почуттів та ін.). Художні особливості сонетів В. Шекспіра	
41		Трагедія «Ромео і Джульєтта» В. Шекспіра. Історія створення. Конфлікт справжнього почуття і забобонів	
42		Трагедія «Ромео і Джульєтта» В. Шекспіра. Оспівування чистого пристрасного кохання Ромео і Джульєтти, вплив кохання на людську особистість (зміни в характерах головних героїв, їхня еволюція)	
43		Трагедія «Ромео і Джульєтта» В. Шекспіра. Трактатування фіналу. Гуманістична цінність трагедії В. Шекспіра, її популярність серед різних поколінь	
44		Мігель де Сервантес Сааведра (1547–1616). «Дон Кіхот» I частина (огляд, 2–3 розділи за вибором учителя). Історія створення роману, його зв'язок із лицарськими романами, пародійний характер	
45		Мігель де Сервантес Сааведра. «Дон Кіхот» I частина (огляд, 2–3 розділи за вибором учителя). Особливості сюжету і композиції твору. Конфлікт високих прагнень Дон Кіхота і буденної дійсності, неможливості реалізації ідеалів героя	
46		Мігель де Сервантес Сааведра (1547–1616). «Дон Кіхот» I частина (огляд, 2–3 розділи за вибором учителя). Дон Кіхот і Санчо Панса — парні образи, у яких утілено високу мрію і прагматизм. «Донкіхотство»	
47		Мігель де Сервантес Сааведра. «Дон Кіхот» I частина (огляд, 2–3 розділи за вибором учителя). Синтез різних жанрових ознак у романі (героїчного епосу, лицарського, авантюрно-пригодницького, філософського роману, пародії). Широта філософського змісту твору, можливість його різних тлумачень. Популярність «вічних образів»	
48		<i>Контрольна робота за темою «Відродження»</i>	
Бароко і класицизм			
49		Бароко як літературно-мистецький напрям. Огляд. Презентація проекту	
50		Із лірики європейського бароко. Луїс де Гóngора-і-Арготе (1561–1627). «Галерник». Утілення у вірші провідних тем барокової літератури: людина і Доля, блукання людини у Всесвіті, залежність від вищих сил, драматизм духовного життя. Символіка твору. Образ ліричного героя	
51		Позакласне читання. Джонн Донн (1572–1631). «Священні сонети» (19-й сонет «Щоб мучить мене...»). Напруження почуттів ліричного героя. Символіка. Поетична мова	
52		Мольєр (1622–1673). Класицизм як художній напрям. Мольєр — майстер класицистичної комедії	
53		Мольєр. Історія створення комедії «Міщанин-шляхтич». Сюжет твору	
54		Мольєр. «Міщанин-шляхтич». Сюжет комедії	
55		Мольєр. «Міщанин-шляхтич». Тематика і проблематика твору, його загальнолюдське значення	
56		Мольєр. «Міщанин-шляхтич». Основні образи комедії (пан Журден, пані Журден, граф Дорант, графиня Дорімена, Клеонт та ін.). Засоби комічного (гумор, іронія, сатира, сарказм)	
57		Комедія Мольєра «Міщанин-шляхтич». <i>Розвиток мовлення</i>	
58		<i>Позакласне читання</i> . П. Бомарше «Севільський цирульник»	
59		<i>Контрольна робота за темами «Бароко і класицизм»</i>	
Література ХХ–ХХІ ст. У пошуках себе і високого польоту			
60		Антуан де Сент-Екзюпері (1900–1944). «Маленький принц». Людські взаємини, моральні цінності в казці-притчі «Маленький принц»	
61		Антуан де Сент-Екзюпері. «Маленький принц». Філософський зміст твору	
62		Антуан де Сент-Екзюпері. «Маленький принц». Художні образи казки	
63		Річард Бах (нар. 1936). «Чайка Джонатан Лівінгстон». Сюжет твору Р. Баха як філософська метафора людського буття. Алегоричні образи повісті	
64		Річард Бах «Чайка Джонатан Лівінгстон». Утілення прагнення високої мети в образі чайки Джонатана. Художній конфлікт і можливість його подолання. Ознаки притчі у творі	
65		Річард Бах «Чайка Джонатан Лівінгстон». Художній конфлікт і можливість його подолання. Ознаки притчі у творі	
66		Добре бачить тільки серце. Найголовнішого очима не побачиш... (А. Сент-Екзюпері). <i>Розвиток мовлення</i>	
67		Барбара Космовська (нар. 1958). «Буба», «Буба: мертвий сезон». Художній світ Б. Космовської. Батьки — діти, діди — онуки. Ідея поваги й любові до людини. Сімейні цінності у творі	
68		<i>Контрольна робота за темою «Література ХХ–ХІХ ст. У пошуках себе і високого польоту»</i>	
69–70		Узагальнення та систематизація навчального матеріалу	

I СЕМЕСТР

Дата _____

ВСТУП

Клас _____

УРОК 1. ЛІТЕРАТУРА І КУЛЬТУРА. РОДИ ЛІТЕРАТУРИ (ЕПОС, ЛІРИКА, ДРАМА), ЇХНІ ХАРАКТЕРНІ ОЗНАКИ. ЛІТЕРАТУРНИЙ ПРОЦЕС

Мета: *навчальна:* навчити учнів розрізняти поняття *культура* і *література*, *роди літератури*, називати їхні характерні ознаки, цитувати прочитані твори; *розвивальна:* розвивати навички учнів щодо визначення родів і видів художніх творів, уміння висловлювати та обґрунтовувати свою думку, наводити приклади з прочитаного; *виховна:* виховувати активних, вдумливих читачів із принциповою громадянською позицією та стійкими моральними принципами.

Теорія літератури: літературний процес, рід літератури, епос, лірика, драма, літературний напрям.

Тип уроку: урок вивчення нового навчального матеріалу.

Обладнання: карта світу, опорні схеми-таблиці, словник літературознавчих термінів, підручник.

Хід уроку

I. ОРГАНІЗАЦІЙНИЙ МОМЕНТ

II. ОГолошення теми та мети уроку. мотивація навчальної діяльності

Учитель. «Книги — кораблі думки, мандрують по хвилях часу й обережно несуть свій дорогоцінний вантаж від покоління до покоління», — сказав відомий англійський філософ XVII століття Френсіс Бекон. Від сьогодні ми теж вирушаємо у віртуальну мандрівку літературними епохами.

III. актуалізація опорних знань

1. Бесіда

- ♦ Пригадайте, з якими творами та якими письменниками ми познайомилися у 7 класі; які герої запам'яталися, чим саме.
- ♦ Поділіться враженнями від самостійно прочитаних улітку книжок (із рекомендованого списку чи за власним вибором).

2. ознайомлення з новим підручником, його структурою

3. Інструктаж щодо роботи з підручником, ведення зошитів, виконання домашніх завдань

IV. СПрийняття та засвоєння нового матеріалу

1. Робота з підручником

- ♦ Опрацюйте статтю підручника «Література і культура. Художня література як мистецтво слова. Літературний процес» (с. 9). Складіть план, підготуйте переказ за ним.

2. Робота зі словником літературознавчих термінів

1) *Опрацювання понять* світовий літературний процес, національна література; *підбір конкретних прикладів* (с. 10)

2) *Словникова робота*

Рід літератури — це частина творів літератури (зокрема й усної народної творчості, або фольклору), для яких спільною є специфіка зображуваного в них життя й характер його подання в словесному матеріалі.

3. Робота з таблицею «Види мистецтва»

- ♦ Розгляньте таблицю «Види мистецтва» (с. 9–10). Як пов'язані різні види мистецтва?

4. Евристична бесіда за запитаннями (с. 11)

5. Колективне складання таблиці «Роди та жанри літератури»

Роди та жанри літератури

Рід літератури	Жанри	Жанрові різновиди
Лірика	вірш, пісня, елегія, послання, медитація, гімн, ідилія, мадригал, епіталама, ліричний портрет, етюд, ода, епіграма та ін.	інтимні, або особисті; громадянські, або політичні; патріотичні, пейзажні, філософські та інші твори
Драма	комедія, драма, трагедія, трагікомедія, трагіфарс, водевіль та ін.	історичні, соціально-побутові, соціально-психологічні, філософські та інші твори
Епос	епопея, роман, повість, оповідання, новела, нарис, казка, есе, ескіз, шкід, образок та ін.	історичні, соціально-побутові, соціально-психологічні, пригодницькі, фантастичні та інші твори

6. Творча робота

- ♦ Розподіліть за родами такі літературні твори:

Ч. Діккенс «Різдвяна пісня в прозі»; Ж. Верн «П'ятнадцятирічний капітан»; Езоп «Лисиця і виноград»; Л. Керролл «Аліса в Дивосвіті»; Е. Портер «Полліанна»; Марк Твен «Пригоди Тома Соєра»; Г. Гейне «Задзвени із глибини...»; Е. Сетон-Томпсон «Снап»; О. Генрі «Дари волхвів; Олександр Грін «Пурпурові вітрила»; В. Скотт «Айвенго»; Р. Л. Стівенсон «Балада про вересовий трунок»; Й. К. Ф. Шиллер «Рукавичка»; Р. Шеклі «Запах думок»; Матю Басю «Хайку»; Р. Бернс «Моє серце в верховині...»; Г. Бічер-Стоу «Хатина дядька Тома»; А. П. Чехов «Хамелеон».

V. ЗАКРІПЛЕННЯ ЗНАНЬ, УМІНЬ ТА НАВИЧОК

1. Робота з епіграфами до розділу підручника

- ♦ Прокоментуйте висловлювання відомих людей про книгу.

Книги — найкращі друзі. До них можна звертатися у всі складні хвилини життя. Вони ніколи не зрадять (А. Доде).

Книга домчить до будь-яких берегів (Ч. Діккенс).

Письменник, створюючи книгу, виконує тільки частину роботи, сподіваючись, що читач візьме подальшу участь у його творчій діяльності (Й. Гете).

2. Робота з репродукцією картини Дж. Арчимбольдо «Бібліотекар» (с. 7)

- ♦ Висловіть свої враження від репродукції картини Дж. Арчимбольдо «Бібліотекар».

VI. ДОМАШНЄ ЗАВДАННЯ

Опрацювати с. 7–10 підручника, дати відповідь на запитання (с. 11); виконати за бажанням завдання рубрики «Розумники й розумниці».

*Доповнити матеріали підручника повідомленнями про інші пам'ятники книзі у світі, висловлюваннями видатних людей про значення художньої книги, власними міркуваннями про це.

VII. ПІДБИТТЯ ПІДСУМКІВ УРОКУ

Інтерактивна вправа «Продовжте речення»

— Мистецтво, література — це можливість...

УРОК 2. ОСНОВНІ ЛІТЕРАТУРНІ ЕПОХИ, НАПРЯМИ, ТЕЧІЇ, СПЕЦИФІКА ЇХНЬОГО РОЗВИТКУ В РІЗНИХ КРАЇНАХ

Дата _____

Клас _____

Мета: *навчальна:* дати поняття про літературний напрям та літературну течію, навчити розрізняти їх як ціле та часткове; *розвивальна:* розвивати логічне та образне мислення, навички характеризування всесвітнього літературного процесу, уміння висловлювати свої думки та обґрунтовувати їх; *виховна:* виховувати прагнення до пізнання світу, любов до читання

Теорія літератури: рід літератури, епос, лірика, драма, літературний напрям, літературна течія.

Тип уроку: урок вивчення нового навчального матеріалу.

Обладнання: карта світу, опорні та узагальнювальні схеми-таблиці, підручник.

Хід уроку

I. ОРГАНІЗАЦІЙНИЙ МОМЕНТ

II. ОГолошення теми та мети уроку. мотивація навчальної діяльності

Учитель. Кожен по-справжньому талановитий письменник бачить світ по своєму, знаходить свої неповторні фарби для його змалювання. І в той же час він не може бути вільним від свого часу, панівного світогляду, думок своїх співвітчизників, врешті-решт, «моди». Розібратися з цими питаннями спробуємо на уроці.

III. актуалізація опорних знань

1. Перевірка домашнього завдання

2. Евристична бесіда

- ♦ Що таке мистецтво? Які види мистецтва ви знаєте? Розкажіть про це, спираючись на матеріали схеми в підручнику (с. 14).
- ♦ Що таке мистецтво художнього слова? Наведіть приклади літературних творів різних родів, видів та жанрів.
- ♦ Чим відрізняються види мистецтва один від одного?
- ♦ Наведіть приклади взаємодії різних видів мистецтва.

3. Повідомлення учнів про виконану додаткову роботу (презентації, пам'ятники книзі, літературним героям у світі тощо)

IV. СПрийняття та засвоєння нового матеріалу

1. Слово вчителя

— У певні періоди розвитку мистецтва слова з'являються напрями, які представляють письменники зі спільними принципами зображення життя, естетичними ідеалами та уподобаннями, проте їхнє ставлення до певних суспільних проблем і шляхів їхнього розв'язання можуть бути різними.

Художні напрями висувають важливі принципи літературної творчості, об'єднують великі групи письменників, існують тривалий час, інколи впродовж століть, і стають певною епохою в розвитку мистецтва слова. В один і той же час у літературі можуть співіснувати різні напрями.

Літературний напрям — це конкретно-історичне втілення художнього методу, що проявляє себе в ідейно-естетичній спільності групи письменників у певний період часу.

2. Робота з таблицею «Етапи розвитку світової літератури»

- ♦ Розгляньте таблицю на с. 10 підручника «Етапи розвитку світової літератури», зробіть висновки: які зміни відбувалися у світовій літературі протягом часу. Що залишалось незмінним? (*Часи міняються, міняється світогляд*)

людей, художні методи й напрями, але незмінно важливою є роль літератури в духовному розвитку людства від найдавніших часів до наших днів.)

3. Порівняльна робота

- ◆ Пригадайте твори художньої літератури, вивчені в попередніх класах, що належать письменникам різних країн; порівняйте їх та виведіть тезу про своєрідність культури різних країн, народів, національностей. (Наприклад, Роберт Бернс «Моє серце в верховині...» і хайку Мацуо Басьо та ін.)

V. ЗАКРІПЛЕННЯ ЗНАНЬ, УМІНЬ ТА НАВИЧОК

Творча робота

- ◆ Складіть усний твір «Мій улюблений літературний герой».

VI. ДОМАШНЄ ЗАВДАННЯ

Знати основні літературознавчі поняття, уміти наводити приклади, порівнювати твори національних літератур; *підготувати повідомлення або презентацію про основні світові релігії (індуїзм, християнство, іслам).

VII. ПІДБИТТЯ ПІДСУМКІВ УРОКУ

Інтерактивна вправа «Продовжте речення»

— Найбільше мене вразило на уроці те, що...

ДОДАТКОВИЙ МАТЕРІАЛ ДО УРОКУ

Стародавня література (VIII ст. до н. е. — V ст. н. е.). Підвалини європейської літератури заклала література антична, якою прийнято називати літературу Стародавньої Греції та Риму. В античній літературі сформувалися основні жанри європейської літератури в їхніх архаїчних формах та основи науки про літературу.

Середньовічна література (IV–XV ст.). Цей період в історії літератури обумовлено традиціями народної творчості, культурним впливом античного світу та християнством.

Література епохи Відродження (XIV–XVI ст.). Початок літератури Відродження традиційно ведуть від творчості Данте. У цей час розквіту досягло драматичне мистецтво (Шекспір, школа Лопе де Веги), з'являються гуманістичні утопії (Томас Мор, Томазо Кампанелла), гостра сатира («Гаргантюа та Пантаґрюель» Рабле).

Література епохи Просвітництва (др. пол. XVII–XVIII ст.). Для цього періоду характерна віра у прогрес та всемогутність людського розуму («Мандри Гуллівера» Джонатана Свіфта, «Робінзон Крузо» Данієля Дефо).

Література XIX ст. Література цього періоду розвивалася за двома художньо-стильовими напрямими — романтичним та реалістичним. Романтичній літературі притаманні мотив самотності, конфлікт між героєм та навколишньою дійсністю (Дж. Байрон, М. Шеллі, Г. Гейне, А. М. Стендаль) інтерес до містики (М. Шеллі, Е. Т. А. Гофман), фольклору (брати Грімм), простої людини (В. Гюго), далеких країн (Дж. Байрон, Ф. Купер).

Література модернізму (помежів'я XIX — перша пол. XX ст.). Тематично пов'язаний з індустріалізацією, урбанізацією, відтворенням жахів Першої світової війни.

Література постмодернізму (др. пол. XX ст.). Основними ознаками літератури постмодернізму називають *гіпертекст*, коли порядок прочитання диктує не автор, а вибирає сам читач, інтертекстуальність, що характеризується алюзіями на інші твори, а іноді й свідомим запозиченням, відсутність сюжетної розв'язки або наявність кількох альтернативних розв'язок, змішування стилів, іронія, гра і чорний гумор.

УРОК 3. ЗАГАЛЬНОКУЛЬТУРНЕ ЗНАЧЕННЯ СВЯЩЕННИХ КНИГ НАРОДІВ СВІТУ, НАЙВІДОМІШІ З НИХ. СВЯЩЕННІ КНИГИ ЯК ВИХІДНА ОСНОВА СВІТОВИХ РЕЛІГІЙ, ЕТИЧНИХ УЯВЛЕНЬ, МИСТЕЦТВА РІЗНИХ НАРОДІВ

Дата _____

Клас _____

Мета: *навчальна:* ознайомити з найвідомішими священними книгами народів світу, розкрити їхнє загальнокультурне значення як вихідної основи етичних уявлень та мистецтва різних народів; *розвивальна:* розвивати образне й аналітичне мислення, навички роботи з підручником та текстами, уміння наводити відповідні приклади з життя; *виховна:* виховувати на основі гуманістичних цінностей, втілених у священних книгах людства.

Теорія літератури: міф, міфологія, міфологічний образ.

Тип уроку: урок вивчення нового навчального матеріалу.

Обладнання: карта релігій світу, зображення культових споруд різних релігій та інші ілюстративні матеріали до теми, підручник.

Хід уроку

I. ОРГАНІЗАЦІЙНИЙ МОМЕНТ

II. ОГолошення теми та мети уроку. мотивація навчальної діяльності

Учитель. «Можеш допомогти людині — допоможи, не можеш допомогти — помолися, не умієш молитися — подумай про людину добре. І це вже буде допомога, тому що світлі думки — це теж зброя», — говорить східна мудрість. У світі багато людей, які вірять у вищі сили, і багато людей, які не вірять, покладаються лише на себе. Але в будь-якому разі кожній людині бодай хоч інколи потрібна допомога й підтримка інших. Саме любові до ближніх, дотриманню моральних чеснот учать нас священні книги народів світу. І це їх єднає, незважаючи на досить різні уявлення, традиції та обряди різних релігій. Ми маємо розуміти загальнокультурне значення найвідоміших священних книг народів світу, шанувати загальнолюдські цінності, які в них сповідуються.

III. актуалізація опорних знань

1. Перевірка домашнього завдання

- ♦ Розкажіть про літературні напрями й течії, наведіть приклади; з'ясуйте взаємозв'язки національних літератур, підбравши власні приклади творів, зокрема з української літератури та зарубіжної, що вивчали в попередніх класах.

2. Постановка та розв'язання проблемного питання

- ♦ Чому літератури різних народів, навіть дуже далеких один від одного, часто мають спільні теми, мотиви, ідеї та навіть сюжети?

IV. СПрийняття та засвоєння нового матеріалу

1. Робота з підручником

Огляд інфографіки «Світові релігії» з підручника (с. 16)

2. Лекція вчителя

— У багатьох народів світу є книги, шановані людьми як священні. Це — Веди, Біблія і Коран. Вони пов'язані з релігійними віруваннями людей і мали значний вплив на духовний розвиток усього людства.

Веди — одна з найдавніших книг світу, пам'ятка давньоіндійської літератури, що стала основою для створення різних релігійних і філософських учень. Власне слово *веда* означає «священне знання».

У ті давні часи, коли створювали веди, художня творчість ще не була відокремлена від інших видів духовної діяльності людини. Основні засади релігії,

міфології і моралі було втілено в художніх образах вед. Веди стали не тільки пам'яткою релігійної культури, але й літератури.

У грецькій мові слово *біблія* означає *книги*. Але для багатьох поколінь різних народів це слово стало символом віри.

Біблія — збірник текстів, до якого увійшли відібрані поколіннями й освячені церквою твори, що розкривають сутність релігійного вчення. Віряни сприймають Біблію як єдиний текст Святого Письма, хоча вона містить багато творів, написаних у різні часи різними авторами й різними мовами.

Дві частини Біблії — Старий і Новий Заповіти — пов'язані з постаттю Ісуса Христа і відбивають складний розвиток християнського віровчення. Саме слово *заповіт* виникло під час перекладу Біблії з давньоєврейської мови грецькою. В оригіналі слово, яке переклали як *заповіт*, ближче за значенням до слів *договір*, *угода* або *союз*, тобто, по суті, у цих книгах йдеться про «угоду» між Богом і людиною, «народом божим»: люди приймають заповіді Бога і чинять на землі Його волю, а Бог за це охороняє і «рятує» людей.

Коран — священна книга мусульман. Мусульманство, або іслам, одна з трьох провідних, нарівні із християнством і буддизмом, світових релігій. Виникнення ісламу було пов'язано із появою священної книги — Корана, який через ангела Гавриїла послав людям Аллах. Вона була явлена пророку Мухаммеду у формі одкровення, а той вже передав ці одкровення своїм одноплемінникам.

Коран — це збірка проповідей Мухаммеда, звернутих до язичників, які ще не прийняли ісламу. Коран має 114 розділів (сур), розташованих не за змістом чи хронологією, а за принципом зменшення розміру. У Корані немає систематичного викладення основ мусульманської релігії, тут подано лише найважливіші положення, які вже значно пізніше систематизували мусульманські богослови. Відповідно до вчення ісламу, все суще у світі створене Аллахом, і всі явища та події, які сталися і мають статися у Всесвіті аж до кінця світу і Страшного суду, визначено ним і відбуваються за його волею. Мухаммед проголошував пророками багатьох персонажів і пророків Біблії та Євангелія. У Корані трапляються імена Адама і Ноя, Авраама і Йосипа, Мойсея та Ісуса Христа. Але сам Мухаммед ніби завершує весь цей ряд пророків, підносячись над усіма ними як останній і головний пророк.

3. Опрацювання статті підручника (с.18–19) з теми

- ♦ Виділіть ключові твердження, прокоментуйте їх.

4. Бесіда за запитаннями 1–3 (с. 19)

5. Перегляд презентацій, самостійно створених учнями про найпоширеніші світові релігії та їхні священні книги

V. ЗАКРІПЛЕННЯ ЗНАНЬ, УМІНЬ ТА НАВИЧОК

Огляд карти релігій світу, бесіда за запитаннями (с. 17)

VI. ДОМАШНЄ ЗАВДАННЯ

Уміти розповідати про найпоширеніші релігії світу, їхні священні книги, відповідати на запитання підручника, висловлювати свої думки та враження.

*Виконати за бажанням завдання підвищеної складності.

VII. ПІДБИТТЯ ПІДСУМКІВ УРОКУ

Інтерактивна вправа «Займи позицію»

- ♦ Я вважаю, що кожній свідомій, освіченій людині слід знати про найпоширеніші релігії світу, їхні священні книги, розуміти їхнє загальнокультурне значення.

Так

Певною мірою

Ні

УРОК 4. ВЕДИ ЯК ПАМ'ЯТКА ІНДОЄВРОПЕЙСЬКОЇ СЛОВЕСНОСТІ II–I ТИС. ДО Н. Е. ОБРАЗИ ВЕДІЙСЬКОЇ МІФОЛОГІЇ. КОСМОГОНІЧНІ МІФИ ВЕД

Дата _____

Клас _____

Мета: *навчальна:* поширити знання учнів про Веди — пам'ятку індоєвропейської словесності з точки зору їх загальнокультурного значення; *розвивальна:* розвивати образне та аналітичне мислення, уміння працювати з додатковою літературою, відшукувати потрібну інформацію, коментувати її; *виховна:* виховувати в учнів повагу та толерантне ставлення до культури й релігійних поглядів різних народів світу.

Теорія літератури: жанри священних книг, міф, міфологія, символ.

Тип уроку: урок вивчення нового навчального матеріалу.

Обладнання: карта давньої Індії, зображення богів ведійської міфології, символів, книг Вед, підручник.

Хід уроку

I. ОРГАНІЗАЦІЙНИЙ МОМЕНТ

II. ОГолошення теми та мети уроку. мотивація навчальної діяльності

Учитель. Аз, буки, веді... Так звучали назви перших літер давньослов'янської абетки. Веди — від «відати», «знати». Таку ж назву має і священна книга давніх індійців. Учені стверджують, що санскрит — мова давніх індусів — це наша прапрапрабабуся, і знаходять цьому реальні підтвердження, пов'язуючи її з міграціями племен аріїв. Ми можемо лише дивуватися, як у світі все взаємопов'язане і як мова, література може розповісти нам про далекі-далекі часи.

У Ведах утілено міфологію аріїв, а також здобутки наукової думки давніх індійців. У найголовнішому ведичному міфі (він є основним і для дохристиянських вірувань слов'ян, зокрема українців) ідеться про викрадення сонячної сили злим демоном Врітрою і звільнення її богами Індрою та Вішну, тобто про чергування пір року. Відлуння цього міфу збереглося в Україні, зокрема в петрогліфах (наскельних зображеннях) відомого кургану Кам'яна Могила, що поблизу Мелітополя. Існує версія, ніби арії (першотворці ведичної міфології і релігії) почали свій довгий шлях до Індії саме з Приазов'я, тобто з нині українських земель.

Серед гімнів Рігведи виділяються космогонічні гімни про виникнення світу та гімни-замовляння, що звернені не тільки до богів, а й до злих сил з проханням позбавити хвороб, навести лід у сім'ї тощо.

III. актуалізація опорних знань

Перевірка домашнього завдання

1) *Розповідь про найпоширеніші релігії світу та їхні священні книги*

2) *Відповіді на запитання, повідомлення про виконання завдань підвищеної складності*

IV. СПрийняття та засвоєння нового матеріалу

1. Робота з підручником

Опрацювання статті підручника (с. 20–21). Складання тез, їх обговорення

2. *Бесіда за запитаннями до статті підручника (с. 21)*

3. *Робота з текстом гімн «Космогонія» з «Рігведи»*

Виразне читання та обговорення (с. 22)

4. Словникова робота, обмін враженнями

Веди (від санскр. *священне знання*) — найдавніші індоіранські тексти, пам'ятки давньоіндійської літератури (в індуїзмі вважаються священними,

переказаними через одкровення). Літературно оформлені Веди виникли в XV–V ст. до н. е. Вони утворені з чотирьох збірників (сам-хітів): *Рігведа* — збірка гімнів; *Самаведа* — збірка пісень; *Яджурведа* — опис ритуалів, правил жертвопринесення; *Атхарваведа* — збірка заклинань жерців.

У ведах відбилися уявлення давніх індійців про доквілля, космос, ритуал, соціальний устрій, етичні цінності й мораль.

5. Бесіда за запитаннями підручника, виконання завдань (с. 22)

6. Робота з текстом гімн Ночі з «Рігведи»

Виразне читання та обговорення (с. 22–23)

7. Виразне читання та обговорення: гімн до Ранньої Зорі з «Рігведи» (с. 24)

8. Творче завдання

Виконання завдання (с. 24)

9. Інтерактивна вправа «Знайдіть відповідності»

- ♦ Знайдіть відповідності між богами Давньої Греції, слов'янської міфології та Давньої Індії. Складіть таблицю із зазначенням функцій богів.

	Боги Давньої Греції	Давньослов'янські боги	Боги Давньої Індії
Бог-суддя (верховний бог)	Зевс	Перун	Вішну
Бог війни	Арес	Перун	Індра
Бог (богиня) підземного царства	Аїд	Мара	Яма
Бог сонця	Геліос	Хорос (Хорс)	Сурья
Бог (богиня) родючості, землеробства	Деметра	Берегиня	Шива
Бог покровитель мистецтва	Аполлон	Велес	Сарасваті
Богиня (бог) кохання	Афродіта	Леся	Кама
Бог (богиня) шлюбу	Гіменей	Лада	Лакшмі

10. Робота з текстом

Виразне читання та обговорення гімну до Агні та Гімну про перемогу Індри над Агні з «Рігведи» (с. 23)

V. ЗАКРІПЛЕННЯ ЗНАНЬ, УМІНЬ ТА НАВИЧОК

1. Літературна гра для найуважніших

- ♦ Назвіть найбільш міфічних героїв, божеств із Вед.
- ♦ Кому й чому поклонялися давні індуси?
- ♦ Які загальнолюдські цінності утверджуються у творах, із якими ознайомилися на уроці?

2. Слово вчителя

VI. ДОМАШНЄ ЗАВДАННЯ

Уміти розповідати про Веди, їхню структуру, основні ідеї; виразно читати уривки зі священної книги індусів, коментувати їх.

*Підготувати повідомлення або презентацію про Біблію.

VII. ПІДБИТТЯ ПІДСУМКІВ УРОКУ

Інтерактивна вправа «Мікрофон»

— У літературних зразках священної книги Веди на мене найбільше враження справило те, що...

УРОК 5. БІБЛІЯ. СТАРИЙ ЗАПОВІТ. НОВИЙ ЗАПОВІТ. БІБЛІЯ ЯК ОСНОВА ДВОХ РЕЛІГІЙ — ЮДЕЙСЬКОЇ І ХРИСТІЯНСЬКОЇ. ЗВ'ЯЗОК БІБЛІЇ З ІСТОРІЄЮ ТА МІФОЛОГІЄЮ. СТРУКТУРА БІБЛІЇ, ЇЇ СКЛАДНИКИ. КЛЮЧОВІ ІДЕЇ ТА ОБРАЗИ СТАРОГО І НОВОГО ЗАПОВІТІВ

Дата _____

Клас _____

Мета: *навчальна:* ознайомити учнів із Біблією, її структурою та складниками, ключовими ідеями й образами; розкрити її зв'язок із історією та міфологією; *розвивальна:* розвивати образне та аналітичне мислення, уміння працювати з підручником, сприймати й засвоювати лекційний матеріал, виділяти головне, висловлювати свої судження; *виховна:* виховувати толерантне ставлення до різних релігій, прагнення дотримувати загальнолюдських норм, зафіксованих у священних книгах.

Теорія літератури: історична основа, міф, біблійна легенда, притча.

Тип уроку: урок вивчення нового навчального матеріалу.

Обладнання: різні видання Біблії, ілюстративні матеріали, підручник.

Хід уроку

I. ОРГАНІЗАЦІЙНИЙ МОМЕНТ

II. ОГолошення теми та мети уроку. мотивація навчальної діяльності

Учитель. Біблія — одна з найпоширеніших у світі книг, і її значення давно вже переросло із лише культового в загальнолюдське. Із Біблії черпали натхнення письменники, музиканти, художники та інші митці. Долучімося й ми до благодатних джерел людської мудрості.

III. актуалізація опорних знань

1. Перевірка домашнього завдання

1) *Розповідь про індуїстську релігію, Веди*

2) *Виразне читання уривків із Вед, їх коментування*

2. Постановка та вирішення проблемного питання

- ♦ Як вплинули Веди на науку, мистецтво та наскільки положення та ідеї Вед актуальні в нашому сьогоденні?

IV. СПрийняття та засвоєння нового матеріалу

1. Робота з підручником

Опрацювання статті підручника «Біблія як основа двох релігій — юдейської і християнської» (с. 25). Складання тез, їх обговорення

2. Повідомлення учнів про Біблію (цікаві факти), огляд презентацій, підготовлених учнями самостійно

3. Ознайомлення зі структурою Біблії (с. 26–27)

4. Слово вчителя

— Християнство має кілька розгалужень — православ'я, католицизм, протестантство, юдеїзм, але в основі усіх вірувань — біблійні постулати; різницю можна помітити в обрядах, веденні служб, культових спорудах.

- ♦ Порівняйте формулювання десяти Божих Заповідей у різних розгалуженнях, зробіть висновки.

Християнство	Українська Греко-Католицька церква (УГКЦ)	Церковнослов'янською мовою
<ol style="list-style-type: none"> 1. Бог промовляв всі слова оці, кажучи: Я Господь, Бог твій, що вивів тебе з єгипетського краю з дому рабства. 2. Хай не буде тобі інших богів передо Мною! 3. Не роби собі різьби і всякої подоби з того, що на небі вгорі, і що на землі долі, і що в воді під землею. Не вклоняйся їм і не служи їм. 4. Не призывай Імення Господа, Бога твого, надаремно... 5. Шануй свого батька та матір свою, щоб довгі були твої дні на землі, яку Господь, Бог твій, дає тобі! 6. Не вбивай! 7. Не кради! 	<ol style="list-style-type: none"> 1. Я Господь Бог твій. 1. Нехай не буде в Тебе інших богів, окрім мене. 2. Не вживай намарне імені Господа Бога твого. 3. Пам'ятай день святий святкувати. 4. Шануй батька твого й матір твою. 5. Не вбивай. 6. Не кради. 7. Не свідчи ложно на ближнього твого. 	<ol style="list-style-type: none"> 1. А́зъ е́смьъ гсдѣ бгѣ твоѣй, изведѣй тѧ ѿ земли егѣпетскѣа, ѿ до́му рабо́ты: Да не бу́дутъ тебѣ́ бо́зи и́ни развѣ́ Мене́. 2. Не сотвори себѣ́ кумі́ра, и всѧкаго подобі́а, ели́ка на небесѣ́хъ горѣ́, и ели́ка на землі́ низу, и ели́ка въ водахъ́ подѣ́ землею́: да не поклонѣ́шиа ѣ́мъ, ни послѣ́жиши ѣ́мъ. 3. Не во́змети ѣ́мене гсда бгѣ́а твоего́ всѣ́е. 4. Чтѣ́й отца́ твоего́ и ма́терь твою́, да блага́ ти бу́детъ, и да долголѣ́тенъ бу́деши на землі́ блага́зѣ́, ю́же гсдѣ́ бгѣ́ твоѣ́ дае́тъ тебѣ́́. 5. Не ѻ́бѣ́й.

Учитель. Додатково виділяють «Дві головні заповіді любові»:

1. Люби Господа, Бога твого, всім серцем твоїм, і всією душею твоєю, і всією силою твоєю, і всіма мислями твоїми.
2. Люби свого ближнього твого як самого себе. (У християнстві)

V. ЗАКРІПЛЕННЯ ЗНАНЬ, УМІНЬ ТА НАВИЧОК

Колективне складання опорної схеми до теми уроку

VI. ДОМАШНЄ ЗАВДАННЯ

Уміти розповідати про Біблію, знати її структуру, виділяти й коментувати загальнолюдські цінності, що містяться в ній.

*Підготувати повідомлення про використання біблійних мотивів, образів митцями.

VII. ПІДБИТТЯ ПІДСУМКІВ УРОКУ

Інтерактивна вправа «Продовжте речення»

— Долучатися до джерел мудрості, які містяться в Біблії, — це для мене...